МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Транспортне право» обов'язковий компонент першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Аеронавігація

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _26.09.22 р. № 9

СХВАЛЕНО
Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _19.09.22_ № 2

ПОГОДЖЕНО
Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від _23.09.22_р. № 9

Розглянуто на засіданні циклу соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 14.09.2022 № 4

Розробники: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Хомяк О.В.

Рецензенти:

1. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки КЛК ХНУВС, к.пед.н., доктор філософії, спеціаліст вищої категорії, Кірюхіна М.В. .
2. Доцент кафедри юридичних наук Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського кандидат юридичних наук Латишева В.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №2							
Тема 1. Предмет і системи транспортного права	8	2	-	-		6	залік
Тема 2. Транспортно-правові норми	8	2	-			6	
Тема 3. Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні	14	4	-	2		8	
Тема 4. Правопорушення на транспорті та юридична відповідальність	14	4	-	2		8	
Тема 5. Законодавство України про автомобільний транспорт	10	2	-	2		6	
Тема 6. Законодавство України про водний транспорт	10	2	-	2		6	
Тема 7. Законодавство України про залізничний транспорт	10	2	-	2		6	
Тема 8. Законодавство України про повітряний транспорт	11	2	-	2		6	
Тема 9. Законодавство України про трубопровідний транспорт	10	2	_	2		6	
Тема 10. Взаємодія усіх видів транспорту	10	2	-	-		8	
Всього годин за семестр № 2:	105	24		14		67	

3.Методичні вказівки до семінарських занять

ТЕМА № 3: Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні

Семінарське заняття №1: Організаційно-правові засади діяльності транспорту в Україні

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо організації діяльності та правового регулювання транспорту в Україні .

Кількість годин-2 години.

Місце проведення: аудиторія коледжу

Навчальні питання:

1. Поняття та структура транспортної системи України.
2. Державне управління в галузі транспорту, його цілі й завдання.
3. Суб'єкти (органи) які здійснюють управління транспортом, їхня структура й повноваження.
4. Форми і методи управління транспортом

Методичні рекомендації:

1-е питання необхідно почати з опрацювання Закону України «Про транспорт» :

Сукупність транспортних виробничих комплексів з урахуванням юридичних і економічних чинників складають єдину, цілісну транспортну систему, яка покликана задовольнити потреби населення й виробництва в перевезеннях. У цьому понятті міститься цілий комплекс відповідних елементів і транспортних ланок, які в сукупності становлять єдину транспортну систему України, призначену, згідно з ст. 21 Закону України «Про транспорт». Опрацьовуючи Закон потрібно засвоїти структуру транспортної системи України.

Розгляд 2-го питання потрібно почати з усвідомлення, що під державним управлінням розуміється організаційно-владна, виконавчо-розпорядча діяльність органів державного управління, яка функціонує на основі і для виконання законів та перебуває у повсякденному практичному здійсненні функцій держави. У процесі управління здійснюються різноманітні за своїм призначенням і характером функції, які формуються на основі обміну організаційних, економічних і технічних потреб транспортного процесу та його управління, а також відповідно до чинного законодавства і компетенції органів управління.

Розглядаючи 3-е питання необхідно зрозуміти, що в процесі управління здійснюються різноманітні за своїм призначенням і характером функції, які формуються на основі обміну організаційних, економічних і технічних потреб транспортного процесу та його управління, а також відповідно до чинного законодавства і компетенції органів управління. Під суб'єктами управління розуміють носія прав і обов'язків у тій чи іншій сфері правовідносин, здатного своїми діями реалізовувати надані права й виконувати покладені на них

обов'язки. Це означає, що суб'єкт права повинен мати комплекс передумов, які б дозволяли надати йому певні суб'єктивні права і обов'язки.
4-е питання передбачає з'ясування того ,що управління розглядається як зовнішній вияв конкретних дій для реалізації поставлених завдань і як спосіб вирішення органічно пов'язаної зі змістом (розкривається у функціях і компетенції) діяльності суб'єктів управління; як той чи інший спосіб зовнішнього вираження (оформлення) змісту управлінської діяльності. Аналіз зазначених положень свідчить про те, що «форма» в усіх випадках виступає як зовнішній вияв певного змісту діяльності. Ці властивості притаманні і сфері управління транспортом.

Питання цільових виступів:

1.Напрями та форми участі держави у транспортних правовідносинах.
2.Форми та методи державного управління транспортом.
3.Суб'єкти (органи) управління транспортом. Міністерство Інфраструктури України, структурні підрозділи та їх завдання.
4.Засоби державного регулювання господарської діяльності у сфері надання транспортних послуг.
5.Прогнозування та планування економічного розвитку транспортної системи.

Теми рефератів:

1.Міністерство Інфраструктури України як головний суб'єкт управління транспортною системою України.
2.Особливості функціонування єдиної транспортної системи України в особливий період.
3.Методи державного управління на транспорті.
4.Основні напрями державної підтримки розвитку транспортної системи України.

***Література*:**

Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ : Компринт, 2015. - 368 с.
2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник. Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.
3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.
4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про дорожній рух. Закон України від 30 червня 1993 р // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 31. – Ст.338 (із змінами та доповненням)

4. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
5. Про трубопровідний транспорт. Закон України від 15 травня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 29. – Ст.139
6. Про залізничний транспорт. Закон України від 4 липня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 40. – Ст.183 (із змінами)
7. Про автомобільний транспорт. Закон України від 23 лютого 2006 р (із змінами)
8. Про транзит вантажів. Закон України від 20 жовтня 1999 р //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 51. – Ст.446
9. Про перевезення небезпечних вантажів. Закон України від 6 квітня 2000 р //Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 28. – Ст.222
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
11. Повітряний кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 25.Ст.274
12. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема № 4: Правопорушення на транспорті та юридична відповідальність
Семінарське заняття №2: Правопорушення на транспорті та юридична відповідальність

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо правопорушень на транспорті та юридичної відповідальності.
Кількість годин -2 години .
Місце проведення: аудиторія коледжу

Навчальні питання:
1. Поняття та види правопорушень на транспорті.
2. Транспортні злочини та особливості кримінальної відповідальності.
3. Адміністративні проступки на транспорті та особливості адміністративної відповідальності за них.
4. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення транспортних зобов'язань.

Методичні рекомендації:

Розглядаючи перше питання необхідно згадати ,що правопорушення - це соціальне небезпечне або шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке передбачено чинним законодавством і за

яке встановлена юридична відповідальність.

Виокремлення транспортних правопорушень у самостійні групи зумовлено наявністю в усіх транспортних правопорушеннях єдиного родового об'єкта, загальних рис в ознаках об'єктивної та суб'єктивної сторін, а також спільних вимог до суб'єктів правопорушень. Характерною особливістю цих правопорушень є те, що їх вчинення відбувається у певній сфері діяльності, де взаємодія людини з транспортним засобом являє (складає) собою джерело підвищеної небезпеки.

Теорія права визначає відповідну класифікацію, за якою всі правопорушення поділяють на дві групи: злочини та проступки. Проступки, у свою чергу, класифікуються на адміністративні, цивільно-правові та дисциплінарні. Розмір матеріальних наслідків може служити критерієм для кваліфікації протиправного діяння як *адміністративного проступку* або як *злочину.* Розмір матеріальних наслідків може служити критерієм для кваліфікації протиправного діяння як *адміністративного проступку* або як *злочину.* Наприклад, руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них. рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, а також інші дії, спрямовані на приведення зазначених предметів у непридатний для експлуатації стан, якщо вони завдали *великої матеріальної шкоди* (ч. 2 ст. 277 КК), кваліфікуються як злочин; якщо такої шкоди не настало (ч. 2 ст. 109, ч. 1 ст. 110, ч. 3 ст. 111,ч. 1 ст. 115, ч. 2 ст. 116^2 КпАП та інші) - як адміністративний проступок. Також необхідно звернути на суб’єктів злочину, адміністративного проступку.

Розглядаючи друге питання потрібно з’ясувати, що таке злочин. Усі склади злочинів у сфері транспорту в Кримінальному кодексі України законодавцем виділені в окремий розділ «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту» (Розділ XI КК) містяться в 17 статтях (статті 276-292 КК): Зазначені діяння визнаються злочинними, якщо вони спричинили чи могли спричинити аварію поїзда, судна, порушили нормальну роботу транспорту, створили загрозу безпеці повітряних польотів, призвели до порушення нормальної роботи трубопроводів, створили небезпеку для життя людей чи настання інших тяжких наслідків, спричинили тяжкі тілесні ушкодження або смерть чи загибель людей.

При кваліфікації транспортних злочинів слід ретельно підходити до аналізу об'єктивної сторони, оскільки ціла низка статей має бланкетне викладення диспозиції. Це статті 276, 281. 282. 286. 288. 291 Кримінального кодексу України, де для з’ясування того, які правила руху чи експлуатації транспорту були порушені, необхідно звернутися до нормативних актів, чинних на залізничному, повітряному, водному та автомобільному транспорті.

Трете питання передбачає, що на відміну від кримінального злочину, де до обов'язкових ознак об'єктивної сторони включають шкідливі наслідки і причинний зв'язок, склади адміністративних проступків у своїй більшості конструюються законодавцем як формальні, вчинення яких не спричиняє будь-яких матеріальних наслідків, «а тому й самі наслідки, і причинний зв'язок не

можуть розглядатися як обов'язкові ознаки складу адміністративного правопорушення».

Характеристика зазначених елементів дає можливість отримати більш повне уявлення про зміст адміністративного проступку, його віднесення до тієї чи іншої сфери регулювання суспільних відносин, їх охорони адміністративно-правовими санкціями. Характеристика кожного з елементів складу адміністративного проступку у сфері транспортної діяльності має на увазі таке.

Класифікація проступків залежно від виду транспорту (правопорушення на автомобільному, залізничному, морському, повітряному, річковому транспорті та електротранспорті) дозволяє чіткіше визначити протиправні діяння і обрати оптимальний захід впливу на правопорушника з урахуванням особливостей експлуатації того чи іншого виду транспорту.

Розглядаючи четверте питання необхідно засвоїти, що цивільно-правова відповідальність є негативним для порушника (боржника) наслідком і полягає у застосуванні до нього в інтересах іншої особи (кредитора) встановлених законом або договором санкцій майнового характеру - відшкодування збитків, виплату неустойки (штрафу, пені). Підставою такої відповідальності є наявність відповідних норм права га складу правопорушення. Вона настає, якщо с: а) протиправна поведінка особи; б) шкідливий результат (шкода); в) причинний зв'язок між протиправною поведінкою і настанням шкоди та І) вина особи, яка заподіяла шкоду.

Питання цільових виступів:

1. Види транспортних злочинів. Санкції за їх вчинення.
2. Адміністративні правопорушення на транспорті.
3. Цивільно-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності. Її ознаки.
4. Господарсько-правова відповідальність у сфері транспортної діяльності. Відповідальність перевізника при здійсненні перевезень різними видами транспорту.
5. Підстави звільнення перевізника від відповідальності.
6. Відповідальність вантажовідправника у здійсненні перевезень різними видами транспорту.
7. Відповідальність вантажоодержувача у здійсненні перевезень різними видами транспорту.
8. Відповідальність пасажира перед перевізником.
9. Відповідальність експедитора.

Теми рефератів:

1. Відповідальність залізниці за договором перевезення вантажів.
2. Правова регламентація дорожнього руху в Україні. Учасники дорожнього руху.

3. Організація дорожнього руху.
4. Державне управління у сфері дорожнього руху.

***Література*:**

Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ : Компринт, 2015. - 368 с.

2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник.

Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.

3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.

4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про дорожній рух. Закон України від 30 червня 1993 р // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 31. – Ст.338 (із змінами та доповненням)
4. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
5. Про трубопровідний транспорт. Закон України від 15 травня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 29. – Ст.139
6. Про залізничний транспорт. Закон України від 4 липня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 40. – Ст.183 (із змінами)
7. Про автомобільний транспорт. Закон України від 23 лютого 2006 р (із змінами)
8. Про транзит вантажів. Закон України від 20 жовтня 1999 р //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 51. – Ст.446
9. Про перевезення небезпечних вантажів. Закон України від 6 квітня 2000 р //Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 28. – Ст.222
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
11. Повітряний кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 25.Ст.274
12. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема № 5: Законодавство України про автомобільний транспорт

Семінарське заняття №3: Законодавство України про автомобільний транспорт

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань з законодавства про автомобільний транспорт.
Кількість годин: 2 години.
Місце проведення**:** аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Автомобільний транспорт України. Поняття, структура системи та види.
2. Повноваження суб'єктів управління автомобільним транспортом.
3. Правові основи діяльності автомобільного транспорту.

Методичні рекомендації:

Розглядаючи 1-е питання, слід звернути увагу на те, що автомобільний транспорт є однією з найважливіших галузей народного господарства. Практично не має жодного підприємства промисловості, будівництва, сільського господарства, зв'язку та інших галузей економіки де б не використовуйся автомобільний транспорт. Звернути увагу на склад автомобільного транспорту.

Розгляд 2-го питання полягає в з'ясуванні, що загальне управління автотранспортною галуззю належить Міністерство інфраструктури України.

Безпосередньо управління підприємствами автомобільної галузі покладено на Державне агенство автомобільних доріг, яке керує автотранспортними, транспортно-експедиційними, авторемонтними, промисловими та іншими підприємствами й організаціями, установами, що перебувають у його підпорядкуванні.

3-те питання потрібно почати з розгляду: автотранспортні правовідносини за своїм характером і змістом різноманітні і виникають як в процесі безпосередньо здійснення перевезень автотранспортними засобами, так і при плануванні і організації перевізного процесу, матеріально-технічному забезпеченні автотранспортних підприємств для здійснення виробничої діяльності, в процесі здійснення трудової діяльності працівниками цих підприємств і т. п. Слід також засвоїти, що система автотранспортного законодавства містить закони і підзаконні нормативні акти. Основу даної системи складають закони, до яких відносяться наступні:

1) Конституція України, що закріплює основні положення про економічну систему, формах власності, плануванні, соціальних і трудових правовідносинах.

2) Закон України «Про транспорт», що містить загальні правові норми, що діють у всій транспортній галузі, в т.ч. і на автотранспорті (ст.30, 31-склад і землі автотранспорту).

3) Закон України «Про підприємництво», який встановлює основні положення щодо здійснення підприємницької діяльності в Україні, в т.ч. і в автотранспортній галузі.

4) Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, що встановлюють правові норми діяльності підприємств в Україні, що регулюють договірні відносини в автотранспортній галузі.

5) Закон України «Про дорожній рух в Україні», який регулює суспільні відносини в частині дорожнього руху і безпеки, окреслює коло прав та обов'язків його учасників, визначає компетенцію органів державної влади в сфері дорожнього руху, встановлює порядок користування автомобільними дорогами та вулицями, основні вимоги до їх проектування та будівництва, основні вимоги до автотранспортних засобів, порядок їх реєстрації та обліку, передбачає контроль і відповідальність за порушення законодавства про дорожній рух.

6) Закон України «Про автомобільний транспорт» та інші закони.

Питання цільових виступів:

1. Загальна характеристика автомобільного транспорту в Україні.
2. Класифікація автомобільних засобів за різними критеріями.
3. Перевезення вантажів автомобільним транспортом у внутрішньому сполученні.
4. Перевезення пасажирів та багажу автомобільним транспортом у внутрішньому та міжнародному сполученні.
5. Система органів управління та контролю на автомобільному транспорті.

Теми рефератів:

1.Історія розвитку автомобільного транспорту та еволюція його ролі у транспортній системі світу.
2.Підстави і межі відповідальності перевізника у разі порушення умов договору міжнародного вантажного перевезення автомобільним транспортом.
3.Закон України «Про дорожній рух»: зміст, основні положення, шляхи вдосконалення.

***Література*:**

Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ :

Компринт, 2015. - 368 с.
2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник. Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.
3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.
4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про дорожній рух. Закон України від 30 червня 1993 р // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 31. – Ст.338 (із змінами та доповненням)
4. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
5. Про трубопровідний транспорт. Закон України від 15 травня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 29. – Ст.139
6. Про залізничний транспорт. Закон України від 4 липня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 40. – Ст.183 (із змінами)
7. Про автомобільний транспорт. Закон України від 23 лютого 2006 р (із змінами)
8. Про транзит вантажів. Закон України від 20 жовтня 1999 р //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 51. – Ст.446
9. Про перевезення небезпечних вантажів. Закон України від 6 квітня 2000 р //Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 28. – Ст.222
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
11. Повітряний кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 25.Ст.274
12. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема № 6: Законодавство України про водний транспорт

Семінарське заняття №4: Законодавство України про водний транспорт

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань з законодавства про водний транспорт.
Кількість годин: 2 години.
Місце проведення**:** аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Водний транспорт. Поняття структура системи та види.
2. Повноваження суб'єктів управління водним транспортом.
3. Правові основи діяльності водного транспорту.
4. Договірні відносини у сфері водного транспорту України їхні особливості. Україна - суб'єкт міжнародного морського й річкового права.

Методичні рекомендації:

Розглядаючи перше питання слід з'ясувати, що водний транспорт складається з двох окремих елементів: морського та річкового транспорту.

Згідно Закону України «Про транспорт», до водного транспорту можна віднести морський і річковий, до яких входять підприємства транспорту, що здійснюють перевезення пасажирів і вантажів, порти й пристані, судна, заводи по їх обслуговуванню, шляхи сполучень, підприємства зв'язку, заклади соціально-культурного призначення, науково-дослідні, проектно-конструкторські установи, організації, незалежно від форм власності, які забезпечують роботу водного транспорту.

Вивчення другого питання базується на понятті, що основною виробничою ланкою водного транспорту виступає судноплавна компанія (або пароплавство), яка є самостійним судноплавним підприємством водного транспорту, об'єднує різні підприємства водного транспорту (або може їх об'єднувати), що забезпечують доставку пасажирів, приймання, зберігання і доставку багажу, вантажів, ремонт і утримання суден, підготовку кваліфікованих спеціалістів для нормальної роботи всіх ланок транспортного комплексу й організує свою діяльність на комерційній основі.

Наступне питання базується на розгляді системи правових витоків, в яких беруть своє правове підгрунтя водні транспортні суспільні відносини, називається джерелами водного транспортного права. Основні з них:

- Кодекс торгівельного мореплавства України
- Водний кодекс України
- Статут внутрішнього водного транспорту СРСР
- Закон України «Про транспорт»

Основою діяльності у сфері водного транспорту є наявність комерційно-господарських відносини, які врегульовуються нормами права. Одним з регуляторів таких відносин є норми зобов'язального права. Суть цього полягає в тому, що у сфері водного транспорту існує значна кількість суб'єктів, які мають свій правовий статус, що відображається в їхніх правах і обов'язках. До договорів, що діють у сфері торговельного мореплавства, можна віднести:

1) договір морського перевезення вантажу;
2) договір фрахтування суден на певний час;
3) договір морського круїзу;
4) договір морського агентування;
5) договір морського перевезення пасажира;
6) договір морського буксирування;

7) договір лізингу судна;
8) договір морського страхування;
9) договір рятування;
10) договір морської іпотеки.

При розгляді останнього питання необхідно запам'ятати про те, що найважливішими міжнародно-правовими документами в галузі міжнародного морського права є Конвенція ООН з морського права 1982 р, і чотири конвенції ООН з морського права 1958 - Конвенція про відкрите море 1958, Конвенція про територіальне море та прилеглу зону 1958, Конвенція про континентальний шельф 1958, Конвенція про рибальство й охорону живих ресурсів відкритого моря 1958. Прийняті I Конференцією ООН з морського права, яка відбулася 24.11 - 29.IV 1958 р Женеві (Швейцарія). Відомі також як Женевські конвенції з морського права 1958, або Женевські конвенції 1958. Україна є стороною трьох Женевських конвенцій 1958 р .: про відкрите море, про територіальне море та прилеглу зону, про континентальний шельф.

Питання цільових виступів:

1. Водний транспорт України.
2. Які переваги та недоліки водного транспорту?
3. Річковий транспорт України.

Теми рефератів:

1. Проблеми в сфері водного транспорту України.
2. Правові основи організації водного транспорту
3. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері водного транспорту .
4. Договір перевезення водним транспортом.

***Література*:**

Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ : Компринт, 2015. - 368 с.
2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник. Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.
3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.
4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.

2. Конституція України. 1996
3. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
5. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема № 7: Законодавство України про залізничний транспорт
Семінарське заняття №5: Законодавство України про залізничний транспорт

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань про залізничний транспорт в Україні.
Кількість годин: 2 години.
Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання:

1. Залізничний транспорт. Поняття структура системи та види.
2. Повноваження суб'єктів управління залізничним транспортом.
3. Правові основи діяльності залізничного транспорту.
4. Організація перевезень вантажів залізничним транспортом

Методичні рекомендації:

Розкриття першого питання слід розпочати зі з’ясування , що до структури залізничного транспорту належать: підприємства , шляхи сполучення, промислові, торговельні, постачальні підприємства.

Залежно від виконання завдань залізничний транспорт поділяється:

- вантажний
- пасажирський-здійснює перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу, пошти.

Залежно від відстані перевезення - пасажирський транспорт буває:

- приміського
- місцевого
- далекого сполучення

Укрзалізниця-здійснює управління в галузі залізничного транспорту.

Основне завдання Укрзалізниці:

- організація злагодженої роботи залізниці підприємств з метою задоволення потреб населення
- управління процесом залізничних перевезень регулювання в сфері діяльності організації
- проведення соціальної політики на залізничному транспорті

Друге питання: до органів управління залізничним транспортом відносяться: укрзалізниця, Міністерство інфраструктури, КМУ. Управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях, а також регулювання виробничо- господарської діяльності у сфері організації і забезпечення цього процесу залізницями, підприємствами, установами та організаціями проводяться централізовано і належать виключно до компетенції Укрзалізниці, яка здійснює функції господарюючого суб'єкта. Укрзалізниця є монополістом у сфері залізничних перевезень і саме тарифи на перевезення пасажирів, вантажів та багажу за винятком приміських перевезень пасажирів в межах Укрзалізниці на основі чинного законодавства.

Управління залізницями та іншими підприємствами залізничного транспорту, що належать до загальнодержавної власності, здійснюється Державною адміністрацією залізничного транспорту України.

Повноваження, права та обов’язки залізниць визначаються їх статутами та Законом України «Про залізничний транспорт». Затвердження статутів залізниць здійснюється Міністерством інфраструктури України за погодженням з Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України та Антимонопольним комітетом України.

Розгляд третього питання починається зі з’ясування, що організація перевезень пасажирів здійснюється залізничним транспортом загального користування на основі ЦКУ, Господарського Кодексу, статуту залізниць України, правилами перевезеннями пасажирів.

Вивчення четвертого питання полягає в усвідомленні того, що перевезення вантажів залізничним транспортом в Україні регулюються Статутом залізниць України, Правилами перевезення вантажів, Технічними умовами навантаження і кріплення вантажів, іншими нормативними документами, а також договором, який укладається між транспортним підприємством і вантажовідправником, експедитором або іншим замовником. Робота з організації перевезень на залізниці покладена на спеціальні служби залізниці: товарні контори станцій, товарні каси, багажні (вантажні) двори. В їх обов'язки входить оформлення і перевірка складених вантажовідправниками документів на вантажні перевезення, а також забезпечення процесу доставки вантажів.

Питання цільових виступів:

1. Структура залізничного транспорту.
2. Вантажний залізничний транспорт.
4. Роль держави в управлінні залізничним транспортом.
5. Регіональні філії Укрзалізниці.

Теми рефератів:

1. Проблеми в сфері залізничного транспорту України.

2. Правовий статус приватного акціонерного товариства «Українська залізниця».

3. Основні аспекти стратегії розвитку ПрАТ «Укрзалізниця» 2017- 2021 роки.

4. Порядок організації та здійснення залізничних перевезень в міжнародному сполученні.

***Література*:**

Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ : Компринт, 2015. - 368 с.

2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник. Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.

3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.

4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

5. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Транспортне право» /Упоряд.: С.В. Кострюков; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д., НГУ, 2014. – 200 с.

6. Татарчук І.В. Транспортне право України. ТОВ «Центр учбової літератури», 2016, 304 с.

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
4. Про залізничний транспорт. Закон України від 4 липня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 40. – Ст.183 (із змінами)
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
6. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема № 8: Законодавство України про повітряний транспорт
Семінарське заняття №6: Законодавство України про повітряний транспорт

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань про повітряний транспорт України, а також застосування положень національного законодавства для вирішення ситуацій, що виникають у практичній діяльності в цій сфері.

Кількість годин: 2 години .

Місце проведення: аудиторія.

Навчальні питання:

1. Повітряний транспорт. Поняття, структура, системи та повноваження суб'єктів управління повітряним транспортом.
2. Правові основи діяльності повітряного транспорту.
3. Господарська та комерційна діяльність цивільної авіації.

Методичні рекомендації:

Розгляд першого питання починається з усвідомлення того. що повітряний транспорт – вид транспортних комунікацій транспорту, де у якості транспортного засобу для перевезення пасажирів, пошти і вантажів використовуються транспортні засоби або важчі за повітря (повітряні судна авіації - літаки, вертольоти, гелікоптери та ін.) .

Повітряний транспорт є найбільш придатним для швидкого перевезення вантажів, пасажирів, багажу, пошти та інших матеріальних цінностей. У зв'язку з цим, йому відводиться важлива роль і місце в транспортній системі України. На сьогоднішній день повітряне право покликане забезпечити чітке функціонування всієї авіаційної транспортної системи, що прямо пов'язано із забезпеченням безпеки, економічності авіаційних перевезень. Це важливе завдання має досягатися шляхом впливу на окремі найважливіші галузі суспільних правовідносин у сфері повітряного транспорту.

Україні належить повний і виключний суверенітет на повітряний простір в її територіальних межах.

Повітряним простором України є частина повітряної сфери суходільною та водною територією, у тому числі над її територіальними водами.

Повітряний простір України має свою певну структуру. Структура повітряного простору, порядок її формування і зміни та правила використання визначаються державними органами з використання повітряного простору України. Використання державного простору чи окремих його районів може бути повністю або частково обмежено.

До елементів структури повітряного простору України відносять:

1) повітряні траси;
2) місцеві повітряні авіалінії;
3) повітряні кордони для перетинання державного кордону;
4) встановлені та невстановлені маршрути польотів;
5) райони виконання авіаційних робіт;
6) заборонені зони;
7) зони обмеження польотів і небезпечні зони. Враховуючи важливість для економічного життя країни авіаційного транспорту та необхідність здійснення підвищеного контролю за його діяльністю, держава регулює діяльність цивільної авіації .

Друге питання: Міністерство інфраструктури України, Державна авіаційна служба України.

Управління авіаційною галуззю здійснюється за такими напрямками:

1) забезпечення розвитку цивільної авіації;

2) нагляд за безпекою виконання польотів повітряними суднами;

3) сертифікація, реєстрація та ліцензування;

4) регулювання використання повітряного простору України та обслуговування повітряного руху;

5) забезпечення пошуку та спасіння повітряних суден, що зазнають чи зазнали лиха;

6) захист авіації України від актів незаконного втручання в її діяльність;

7) наукове забезпечення діяльності авіації, її безпеки, що як галузевими, так і міжгалузевим науково-дослідними закладами й організаціями;

8) сприяння зовнішньоекономічній діяльності, діяльності авіаційної галузі та укладення міжнародних угод.

Трете питання: до основних законів, що є джерелами повітряного права, належать Закони України: «Про транспорт», який визначає правові, економічні, організаційні та соціальні основи діяльності повітряного транспорту; «Про підприємства в Україні», що визначає економічну діяльність підприємств, у тому числі й підприємств повітряного транспорту; «Про державний кордон України», який має ключове значення для визначення таких понять повітряного права, як повітряний простір України, кордони міжнародних повітряних трас, зони прикордонного й митного контролю в аеропортах, що здійснюють міжнародні повітряні перевезення.

Основним нормативним документом, що регулює діяльність повітряного транспорту, є Повітряний кодекс України, прийнятий 1993 року, для врегулювання діяльності користувачів повітряного простору України в цілях задоволення потреб та інтересів України і її громадян, а також забезпечення безпеки авіаційних перевезень.

Дія Повітряного кодексу України поширюється на всіх користувачів повітряного простору України в частиш, що стосується їхньої діяльності як на території України, так і за її межами, якщо закони держави перебування користувача не передбачають іншого. Він складається з 18 розділів, кожний з яких розкриває значення окремих інститутів повітряного права.

Одним із джерел повітряного права є постанови Кабінету Міністрів України з питань авіації. Прикладом можуть послужити постанови: «Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» від 14.08.1996 р. за № 959; «Про серйозні недоліки в роботі та невідкладні заходи щодо поліпшення діяльності цивільної авіації» від 28.12.1996 р. за № 1587; «Про затвердження Положення національного повітряного перевізника» від 15.11.1996 р. за № 1397 та ін.

Особливе місце серед джерел транспортного повітряного права посідає «Звід авіаційних правил України». Авіаційні правила визначають і врегульовують порядок діяльності авіації України з метою забезпечення безпеки польотів і економічної безпеки.

Питання цільових виступів:

1. Повітряний простір України.

2. Переваги та недоліки авіаційного транспорту.
3. Цивільна авіація України.

Теми рефератів:

1. Проблеми в сфері повітряного транспорту України.
2. Правові основи організації повітряного руху.
3. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері повітряного права. Екологічні аспекти безпеки цивільної авіації в Україні.
4. Правила поведінки в аеропорту.
5. Договір перевезення повітряним транспортом.
6. Авіаційна транспортна стратегія України на період до 2030 року.

***Література*:**

Основна:

1. Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник.
2. Юрінком Інтер, 2002. - 416 с.
3. Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.
4. Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2015 р

Додаткова:

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
4. Про перевезення небезпечних вантажів. Закон України від 6 квітня 2000 р //Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 28. – Ст.222
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
6. Повітряний кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 25.Ст.274

Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Тема №9: Законодавство України про трубопровідний транспорт
Семінарське заняття №7 Законодавство України про трубопровідний транспорт.

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань про трубопровідний транспорт України, а також застосування положень національного законодавства для вирішення ситуацій, що виникають у практичній діяльності в цій сфері.

Кількість годин: 2 години .

Місце проведення: аудиторія.

Навчальні питання:

1. Трубопровідний транспорт. Поняття структура системи та види.
2. Повноваження суб'єктів управління трубопровідним транспортом.
3. Правові основи діяльності трубопровідного транспорту.
4. Відповідальність за порушення законодавства про трубопровідний транспорт

Методичні рекомендації:

Розкриття 1-го питання потрібно почати з опрацювання Закону України від 15 травня 1996 р. «Про трубопровідний транспорт» . На сучасному етапі в Україні існує система трубопровідного транспорту, яка згідно із ст. 2 Закону України «Про трубопровідний транспорт» складається з магістрального та промислового трубопровідного транспорту.

2-ге питання також передбачає розгляд Закону України «Про трубопровідний транспорт»,

Розгляд 3-го питання базується на вивченні чинного законодавства України :

- Закон України "Про транспорт" (Розділ І "Загальні положення" - розглянули при вивченні Залізничного Транспорту, Ст. 37 "Трубопровідний транспорт").

- Закон України "Про трубопровідний транспорт" (15.05.96 р.) – складається з 21 статті.

- Закон України "Про нафту і газ" (12.07.2001 р.) – складається з XI Розділів та 52 статей.

- Указ Президента "Про реформування нафтогазового комплексу України". № 151 від 25.02.1998 р. (створено НАК "Нафтогаз України").

- Постанови КМУ: Про утворення НАК "Нафтогаз України". № 747 від 25.05.1998 р. До цього: Укргаз – ліквідовано у 1993 р. , потім Укргазпром. З 2005 р. склад спостережної ради НАК "Нафтогаз України" втратив чинність; Про затвердження Правил охорони магістральних трубопроводів. № 1747 від 16.11.2002 р. (до ст. 19 Закону України "Про трубопровідний транспорт"); Про заходи щодо прискорення створення Євро-Азіатського нафтотранспортного коридору. № 56 від 17.01.2000 р.

- Постанови НКРЕ: про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з транспортування природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами. № 9 від 13.01.2010 р.; про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності з транспортування нафтопродуктів магістральними трубопроводами. № 858 від 30.09.2005 р.

- Договір про енергетичну хартію (16.04.1998 р.). Підписано 50 державами.

4-те питання: порушення законодавства України про трубопровідний транспорт тягне за собою встановлену законодавством України дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну

відповідальність.

Питання цільових виступів:

1.Трубопровідний транспорт. Поняття структура системи та види.

2. Повноваження суб'єктів управління трубопровідним транспортом.

3. Правові основи діяльності трубопровідного транспорту.

4.Відповідальність за порушення законодавства про трубопровідний транспорт

Теми рефератів:

1.Історія виникнення та розвитку трубопровідного транспорту.

2.Проблеми трубопровідного транспорту України.

3. Перспективи розвитку трубопровідного транспорту України.

3.Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна Основна:

1.Транспортне право [Текст] : навч. посіб. / М. В. Гаєвець [та ін.]. - Київ : Компринт, 2015. - 368 с.

2.Гіжевський В.К., Демський Е.Ф. Транспортне право України: Навчальний посібник. Юрінком Інтер, 2012. - 416 с.

3.Шелухін М.Л. Транспортне право України: підручник - Юрінком Інтер, 2008 – 896 с.

4.Булгакова І.В., Клепікова О.В. Транспортне право України – 2011 р.

5. Кострюков С.В. Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Транспортне право» /Упоряд.: С.В. Кострюков; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д., НГУ, 2014. – 200 с.

6. Татарчук І.В. Транспортне право України. ТОВ «Центр учбової літератури», 2016, 304 с.

Допоміжна

1. Гижевський В.К.,Мілашевіч А.В. Правове регулювання транспортною системою України.- К.,2000.
2. Конституція України. 1996
3. Про дорожній рух. Закон України від 30 червня 1993 р // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 31. – Ст.338 (із змінами та доповненням)
4. Про транспорт. Закон України від 10 листопада 1994 р // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 51. – Ст.446 (із змінами)
5. Про трубопровідний транспорт. Закон України від 15 травня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 29. – Ст.139
6. Про залізничний транспорт. Закон України від 4 липня 1996 р // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 40. – Ст.183 (із змінами)

7. Про автомобільний транспорт. Закон України від 23 лютого 2006 р (із змінами)
8. Про транзит вантажів. Закон України від 20 жовтня 1999 р //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 51. – Ст.446
9. Про перевезення небезпечних вантажів. Закон України від 6 квітня 2000 р //Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 28. – Ст.222
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до № 51. – Ст.1122
11. Повітряний кодекс України //Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 25.Ст.274
12. Кримінальний кодекс України //Відомості Верховної Ради України –2001. - № 25 Ст.131

Інформаційні ресурси

1. www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.
2. www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.
3. www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.